HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ומשני **כדי לפרסמה.** לאם שפטורה מן הבכורה דמדקבירין לחדרה מחזקינן ליה כולד: וקפריך כיון דפטרת ליה מבכורה **למימרא דולד מעליא הוא ואמאי.** מינה מטמאה: **ביטול ברוב.** להכי מינה מטמאה שבטל הבשר ברוב דם וגנוסים (ח) שיולאין עמו: **נגעו בה.** הא דאמרן דלא מטמא במגע(ט) משום ביטול ברוב: **השליא בבית.** שהפילה האשה שליא ואין ולד ניכר [1] בה: **הבית טמא.** כדקתני טעמא דאין שליא בלא ולד אלא שמיטוק ואעפ"כ [2] מטמא: **רבי שמעון אומר** (י) **הולד נימוק.** ומוקמינן התם דטעמא דר' שמעון דאמר הבית טהור משום ביטול ברוב נגעו בה במסכת נדה בפרק המפלת עז(כ) (דף כז.): **פתיחת הקבר.** אשה שמת עוברה במעיה וישבה על המשבר ונפתח קבר הרחם בבית זה ולא יצא הולד והוציאוה לבית אחר טמא הבית הראשון כאילו נולד שם (כ) דטומאה בוקעה [3] והוא הדין פתיחת הקבר אינו לנפלים אלא לנפל שהעגיל ראשו כבר שעב ראשו: (יא) **פיקה של שמר.** למוש"ל: **רבי פרש.** דלריך פיקה של שתי שקטנה או פיקה של ערב שגדולה: **אמר ליה הניא.** דפליגי בה: **משירלו טפיפות.** ר"ל בר לדוק פליג אתנא קמא ואמר אע"ג אלא העגילו ראש כפיקה יש פתיחת הקבר משיפתח רחמה כל כך שילאו בתוך רחמה טפיפות: **לפרדה זו שכורעת להטיל מים.** וכורעת יותר מבהמה ואיה ומתוך כריעה נפתח רחמה מאד ונראין קמטים ברחם: **פיקה מתוך פיקה.** והיינו טפיפות תרי זימני פיפי היינו פיקה [4]: **ואין לי לפרש.** איני יודע לפרש: **של אשה.** (ג) דין להיות לה פתיחת הקבר [5]: **של בהמה.** אלא תהא בטומאה בלועה לטומאת מגע [6] משום גבילה של נפל אם הושיט הרועה יד ונגע בו להוליאו מן הרחם: **כשל ערב.** משהעגיל ראש כפיקה של ערב ואי לאו (ד) טמא בלועה היא ולא מטמיא כדתנן בהמה שמת עוברה בתוך מעיה והושיט הרועה את ידו ונגע בו טהור בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע.): **גוש.** עפר שיעורו לטמא באהל ולשרוף עליו תרומה וקדשים: **כפיקה גדולה של סקאין.** מרלופין [7] סקאין גדולים של גמי וכשנועלין אותן חותמין אותן: **וישנו בלד העליון של מגופת הבית הלחמית.** כלומר שישנו לאותו חותם בלד העליון של כיסוי שעושין לחביות של חרס רחב מלמטה לכסות החבית והולך ומתקצר למעלה כדי שיאחז בידים ואותו לד שהולך וכלה קרי לד העליון. הלחמית שעושין בבית לחם: **משיקו במים.** שמא נטמא מחמת מגע עם הארץ: **וטהור ממה נפשך.** דולמי מים מעורבים בו ואי מיא רובא ובטיל הליר ברוב ומקבל טומאה מחמת המים ומיא סלקא להו בהשקה שנותן הכלי במקוה עד שעוברים מי המקוה על פיו ונושקין עם המים שבתוך הכלי ואע"ג דאוכל ומשקה לית להו טהרה במקוה מיא סלקא להו השקה דהוי כמי שזרעו וחוזר ונוטלן דזריעה מטהרה מטומאה דתנן (תרומות פ"ט מ"ז) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן טהורין בתשובת רבינו גרשון מלאתי כך: **ליר לאו בר קבולי טומאה.** דזיעה בעלמא הוא שיולאה מן הדגים כשמולחין אותן: **משום הך מיעוטא דמיא.** דמקבלי טומאה והשקה לא מהניא להו הואיל ורובא ליר ובאוכל לא סלקא השקה בטלי להו ברובא ולא הוי הליר טמא: **לא שנו.** דבטלו ברוב ומותר הליר אלא לטבל פיתו: **אבל.** לתקן את הקדירה אסור שהמים שבתוך הליר מוציאין מים שבקדירה ומצטרפין יחד ורבין על הליר ומטמאין אותו: **מלא מן אם מינו וניעור.** מתורת ביטול וחוזר (יב) לטומאה: **להאי שמעתא.** דרבי ירמיה: למאה

כדי לפרסמה [1] שנפטרה מן הבכורה ואמאי אין מטמא לא במגע ולא במשא אמר רבי יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן רבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון אמרו דבר אחד רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן ר' שמעון מאי היא דתנן [2] השליא בבית הבית טמא לא שהשליא ולד אלא [3] שאין שליא בלא ולד רבי שמעון אומר [4] ולד נימוק עד שלא יצא: תנן התם [5] אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה מאי כפיקה אמר רב הונא כפיקה של צמר אמר ליה חייא בר רב לרב הונא רבי פריש של שתי או של ערב אמר ליה תניא [6] פיקה של שתי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר של ערב רבי אליעזר ברבי צדוק אומר משיראו טפיפיות מאי טפיפיות אמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' אליעזר ברבי צדוק כך היו מפרשין בירושלים כפרידה [7] שכורעת להטיל מימיה ונראית פיקה מתוך פיקה: אמר רב הונא שמעתי שתי פיקות אחת של שתי ואחת של ערב ואין לי לפרש כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן שלש פיקות שמעתי אחת של שתי ואחת של ערב ואחת [8] של פיקה גדולה של סקאין ואין לי לפרש כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יוחנן של אשה כשל שתי של בהמה כשל ערב פיקה גדולה של סקאין [9] כדתנן [10] גוש הבא מבית הפרס מארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של סקאין שהוא כחותם המרצופין וישנו בצד העליון של מגופת החבית הלחמית אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה יהלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור [11] ממה נפשך אי מיא רובא נינהו כיון דעביד להו השקה טהרי להו ואי רובא ציר נינהו [12] ציר לא בר קבולי טומאה הוא מאי איכא משום הנך מיעוטא דמיא הנך בטלו להו ברובא אמר רבי ירמיה לא שנו אלא לטבול בהן פיתו אבל לקדירה לא [13] מצא מין את מינו [14] וניעור יתיב רב דימי וקאמר להא שמעתא אמר ליה אביי וכי טומאה שבטלה חזרה וניעורה א"ל ואת לא תסברא [15] והתנן סאה תרומה טמאה שנפלה

רבי אליעזר ורבי שמעון אמרו דבר אחד. אע"ג דרבנן [16] מודו לר' שמעון דבטל כשהוליאוהו בספל לבית החיצון דלאמר בנדה פ' המפלת (דף כז.) מ"מ לא אשכח אמרו דבר אחד אלא מר' אליעזר בן יעקב ור' שמעון דלשניהם בטל בתחלת לידה [17] ואע"ג [18] דמילתא דר' אליעזר בן יעקב לא דייקא כלל דבטל אלא דרבי חייא הוא דקאמר הכי י"ל דתני ר' חייא דקאמר הייני שהיה שוהה בו במילתיה דרבי אליעזר בן יעקב דאינה מטמאה במגע ולא במשא והכי איתא בהדיא בתוספתא: **עד** שיעגילו ראש כפיקה. הא דתנן בפ' המקשה (חולין ד' ע.): בהמה שמת עוברה במעיה והושיט הרועה ידו [19] טהור כשלא העגיל כפיקה וכן אידך דקתני התם [20] אשה שמת ולדה במעיה ופשטה החיה כו' האשה טהורה עד שיצא הולד ומשמע בגמ' דטהורה משום דהויא טומאה בלועה והחיה טומאה שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור ולאו אדעתה כשלא העגיל ראש כפיקה נמי אירי דאין לומר דלעולם הוי [21] כפיקה וקודם פתיחת הקבר דהא לא מטמא אלא גזירה שמא יוציא ראשו חוץ לפרוזדור משמע דקודם לכן טהורה אע"ג דפתיחת הקבר הוא קודם לכן דהא ביליאת ראש חוץ לפרוזדור הוי כילוד לגמרי: **בצד** העליון של מגופת החבית. יש גאותה מגופה כעין בית יד שעושין [22] לאותזה והוא עגול כעין אותה שקורין פיל מיי"ל בלע"ז: **הנך** מיעוטא דמיא בטילן להו ברובא. ולא דמי לשאר איסורין [23] שהוא בנותן טעם דלא לאתמר טעם כעיקר לענין טומאה וכן נבילה בטלה בשאוטה לענין טומאה אפי' חזר ונתבשל הכל ביחד: **בטילי** להו ברובא. ואפי' היו מחלה על מחלה מ"מ מטעם דלא בטל סלקא להו השקה: **אבל** לקדירה לא מצא מין את מינו וניעור. לא דמי [24] להא דאמרינן בפרק גיד הנשה (חולין דף ק: ושם) ובפרק הקומץ רבה (מנחות דף כג.) ובפ' בתרא דע"ז (דף עג.) סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו דהתם אין מינו נאסר אלא מכח האיסור שנתערב [25] ואי אפשר להבדילו ובכ"מ שישנו היתר הוא לפיכך שייך לומר סלק אבל היכא דמינו עצמו מטמא מחמת מגע מים הטמאים אין שייך לומר בו סלק:

וניעור. פירש הקונטר' שהמים [26] חוזרים ורבים על הליר ומטמאין אותו ולא דק דליר לאו בר קבולי טומאה הוא אלא זהו ניעור דמקמי הכי בטל הליר מן המים טומאת משקין מחמת רוב ליר ועכשיו שהמים ניעורו לכמו שהן תחלה קודם שנתערבו בליר: **יתיב** רב דימי וקאמר להא שמעתא בו'. הקשה הרב רבי אפריים דהכא אית ליה לרב דימי דאפילו טהרה עוברת טומאה ובפ' בתרא דע"ז (דף עג.) אית ליה דאפי' איסור אין עורר איסור דקאמר המערה יין

(ח) נדה יח. כו., ב) אהלות פ"ז מ"ד, ג) [תוספתא דאהלות ספ"מ ע"ש], ד) תוספתא דכלים ב"מ רפ"ז דאהלות פי"ז מ"ה, ה) [עירובין ט.ע"ז עג.], ו) [בע"ז עג. אהליך רפ"י בכיאור מלה זו], ז) תרומות פ"ה מ"ב ע"ש, ח) [רפ"ש ממ"ז], ט) דטומאה בוקעת הוא וסדין ל"ק, י) דממילתא ל"ק, כ) [דף עא.],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ביטול ברוב וכו' דם וגגינים. נ"ב ג' מעגנה פ' יש בכור דף מז: (ב) ד"ה ר' שמעון וכו' המפלת הפ"ד ואח"כ מ"ה אין לנפלים פתיחת וכו' וה"ה פתיחת הקבר וקאמר דפתיחת אינו לנפלים וכו' כבר כלומר שעב ראשו: (ג) ד"ה של אשה להיות לה דין פתיחת: (ד) ד"ה כשל ערב וכו' טומאה בלועה:

לעזי רש"י

למושי"ל [לימושי"ל]. פקעת (של חוט).

מוסף רש"י

כדי לפרסמה. שנפטרה מן הבכורה, שיהא הכל שוה פטר רחם (נדה כז:). ביטול ברוב. מימוי הבאל בטל בדם (שם). השליא בבית. אף אם אין ולד נראה, הבית טמא. משום אהל המת (נדה יח.) דולד הוה בה ומת (שם כו.). נמוק הולד. ונעשה דם ונתערב בדם הלידה ובטל ברוב (שם ושם). מצא מין את מינו וניעור. נתחזק על ידי מינו ונעשה משנתו שהיה בתחלה בטל אצל שאינו מינו (עירובין ט.) ולשון ניעור כאדם אשר יעור משנתו, הניעור בלילה, וכל היכי דתני בלא מין אם מינו וניעור הייני פירושה, ויש שמפרשין וניעור טוער ממומנו והלאומה ולדבק בחביבו ומתחק, ול"ל טוער מיבעי ליה (ע"ז עג.).

רבינו גרשום

חיישינן דאית בה לגמרי ולד. משום הכי תקבר כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה: וכיון דפטרה מן הבכורה א"ל מחזקינן בולד אמאי אינה מטמאה: משום בטול ברוב נגעו בה. ודאי יש בה צורת ולד ומה טעם אינה מטמאה לפי שמתבטלת ברוב בדם: השליא בבית. שהפילה שליא בלבד בבית: ולד נימוק עד שלא יצא. דבטל הוא ברוב דם וגגינים ומים שבשליא וטהור הבית: אין לנפלים פתיחת קבר. כיון שנפתח [ח] דולד שכלו לו חדשיו ומת במעי אמו כגון שיושבת האשה על המשבר היינו פתיחת קבר כיון שנפתח הקבר אימת דמאהיל על הבית בפותח טפח מאותה שעה הבית טמא ואע"פ שלא נולד כולו עד למחר אבל נפלים שלא כלו חדשיו אין להן פתיחת קבר לטמא את הבית עד שיהא ראשו ענול כפיקה כלומר שתהא גמורה צורתו ופרצוף פניו ושיהא ראשו גדול כפקעיות של צמר. ואית דמפרשי כפיקה כאבן שהנשים מתחילות לכרוך עליה את הסיסין: של שתי קטן ושל ערב גדול: פיקה מתוך פיקה. עגול מתוך עגול כנראה בנקבה: פיקה גדולה. פקעית גדולה: של סקאין. שחוטי השק

ח) נלמה לל"ל כיון שנפתח הקבר והוולד כבר כלו לו חדשיו וכו'.

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ד מהל' בכורות הל"י"ב טוש"ע יו"ד סימן שטו סעיף ז:

יט ב מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הל"י:

כ ג מיי' [שם] ופ"י מהל' איסורי ביאה הל"י"ד:

כא ד מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הל' [ז] ט:

כב ה מיי' פי"ח מהל' טומאת מת הל"ג:

כג ו מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הל"ה:

שיטה מקובצת

ח) אומר נימוק הולד עד: ט) כפרדה זו שכורעת: י) תיבת של בחמקו: יא) ונטהר מאי רובא מיא נינהו: יב) נינהו ולא קא נגע השקה במיא ציר: יג) ניכר בו הכ"ד: יד) ואעפ"כ הבית טמא דשמא לא נימק עד שיצא וקודם שבטל טמא את הבית הס"ד: טו) אומר נימק הולד עד שלא יצא. ומוקמינן: טז) המפלת. ואע"ג דלרבנן נמי אית להו בטל ברוב כדקתני התם אי אתם מודים שאם הוציאו את המת לבית החיצון שבית החיצון טהור מיהו ראב"י ור"ש אמרו דבר אחד דאע"ג דלא הזיזוהו ממקומו אמרו בטל ועד שלא יצא כמו כן כדתני ר' חייא בראב"י אינה מטמא לא במגע ולא במשא: יז) בוקעת פתיחת תיבות והוא הדין נמחק: יח) מה"ד כפיקה של: יט) היינו פיקה פיקה: כ) הקבר כשל שתי הס"ד ומה"ד של בהמה פתיחת הקבר של: כא) מגע של נבלה: כב) שקין של גמי: כג) וחוזר ומטמא הס"ד: כד) דרבנן נמי מודו: כה) לידה בלא שום מעשה דאע"ג דלא הויא (הן) [בהן] מ"מ סבר בטל ברוב אבל רבנן לא סברי ליה ביטל ברוב אלא ע"י מעשה שהוציאו לבית החיצון ומש"ה לא מיתי להו ואע"ג: כו) ידו כו' טהור כשלא העגיל ראש: כז) הוי כשהעגיל כפיקה: כח) שעושין כדי לאותזה כו' שקורין פימייל אות ל' נמחק: כט) איסורין שהן בנותן טעם דלא אתרבי טעם כעיקר: ל) לא דמי. עיין בתו' דף כב ע"ב: לא) שנתערב בו ואי: לב) שהמים רבו חוזרים:

רבינו גרשום (המשך)

הן עבין: גוש הבא. מקרקע של בית הפרס: ומארץ העמים. כבית הפרס דמי (כיון) שיעורו כפיקה גדולה [חיישינן] שמא יש (בו) [באותן] עפר עצם כשעורה: וישנו. אותו שיעור: בצד העליון של מגופת חבית. הקצר של מעלה הוא כפיקה גדולה: הלחמית שעושין בבית לחם. מקום הוא: כיון דעבדו להו השקה טהור ממה שנטמא בידי עם הארץ: ציר לאו בר קבולי טומאה. דזיעה בעלמא הוא: מאי איכא. למיחש: אי משום הנך מיעוטא דמיא דאית ביה דבעי השקה ולא מרעיל להו דמיעוטא הוא ועביד להו מיא לציר ואייתו ליה טומאה ליכא למימר דהנך מיא בטיל להו ברובא. ולא יכלי לאיתויי להו טומאה: לא שנו. לבטלי להו ברובא אלא אם רובא לטבל בהן באותו ציר פיתו: אבל לקדרה. שאם רובא ליתן הציר בקדרה לא בטלי מיעוטא דמיא לגבי ציר: דמצא מין את מינו וניעור. כלומר מיעוט המים שבציר מטמאין המים שבקדרה ונתחברו ונעשו רוב וניעור מתורת ביטול. האי ניעור הוא כמו נסתלק: